

Lisan koulusta Tieteiden taloksi

Hannu Heikkilä

Säätytalon peruskorjauksen yhteydessä 1990-luvun alussa alkoi yhä useammin kuulua kannanottoja, etteivät tieteelliset seurat sopsisikaan enää entistä ehompaan ja tiukempia turvatoimia edellyttävään Säätytalon. Monivaiheisten ja värikkäiden neuvottelujen jälkeen valtioneuvosto teki kuitenkin kesällä 1991 Säätytalon käytöstä periaatepäätöksen, jonka mukaan taloa käytetään ensisijaisesti valtioneuvoston ja valtion muun keskushallinnon kokous- ja edustustilaisuuksiin. "Talon ensisijaisena valtion keskushallinnon ulkopuolisena käyttäjänä ovat tieteelliset seurat." Vuoden 1978 päätöksessä mainittuja huoneita ensimmäisessä kerroksessa ja pohjakerroksessa ei valtioneuvosto tieteellisille seuroille enää luovuttanut, mutta päätti niiden korvaukseksi osoittaa Kirkkokatu 6:n koulun. Koulukiinteistössä päätettiin tehdä seurojen toiminnan pohjalta suunniteltava peruskorjaus, jonka valmistelu "aloitetaan viipymättä".

Suomen koululaitos alkoi kasvaa voimakkaasti 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Pääkaupungissa oli vuonna 1870 yhteensä 71 ruotsinkielistä oppikoulua, mutta sen sijaan ei yhtään suomenkielistä ja koko maassakin suomenkielisiä oppikouluja oli vain kolme. Helsinkiin saatiin 1871 yksityisin varoin Helsingin suomenkielinen alkeisopisto, josta kehittyi myöhemmin Suomalainen Normaalilyseo. Tämän jälkeen kouluja perustettiin ripeästi niin, että 1900 suomenkielisiä kouluja oli maassa jo 56 ja ruotsinkielisiä 39.

Koulukasvatuksesta käydyssä keskustelussa otettiin jo varhain pohdittavaksi myös kysymys, tuliko tytöille ja pojille antaa samanlaista koulutusta. Opillisen sivistyksen parantamiseksi oli Helsingissä 1835 avattu yksityisestä aloitteesta Suomen ensimmäinen tyttökoulu ja seuraavina vuosikymmeninä vastaavia kouluja syntyi lisää. Kuitenkaan 1880-luvulle tultaessa Suomessa ei vielä ollut suomenkielistä koulua, jossa tytöt olisivat voineet suorittaa ylioppilastutkinnon. Päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin pääkaupunkiin perustettavan yhteiskoulun tai tyttölyseon perustamiseksi. Valmistelujen alkuvaiheessa suunnitelmat kohdistuivat tyttölyseon perustamiseen, mutta samalla kun varojen keruu vei aikansa, alkoi ajatus yhteiskoulusta voittaa entistä enemmän kannatusta. Yksi tämän ajatuksen kannattajia oli Lucina Hagman.

Lucina Hagman (1853B1946)

Lucina Hagman syntyi Kälviällä Nils ja Sofia (os. Nordman) Hagmanin tyttärenä. Nimismiesisän heikon terveyden vuoksi perhe muutti Raippaluodon kuntaan, jossa isän työtehtävät olivat vähemmän rasittavia. Lucina pääsi Vaasan ruotsalaiseen tyttökouluun, josta hän valmistui 1869. Vanhemman Sofia-sisaren jalanjäljissä Lucina lähti opiskelemaan Jyväskylän seminaariin, joka tuolloin oli suomenkielisen koulumaailman keskuksia. Valmistuttuaan seminaarista Lucina toimi 1875B1886 Hämeenlinnan valmistavan koulun johtajattarena ja 1877B1881 myös paikallisen ruotsinkielisen tyttökoulun matematiikan opettajana. Hagman oli naisasialiikkeen kantavia voimia ja *Unioni, naisasialiitto Suomessa* (1892) sekä *Martta* (1899) -yhdistyksien perustajia. Myös raittius- ja rauhanasia olivat hänelle läheisiä. Nuorsuomalaisena vaikuttajana Hagman oli perustamassa *Suomalaista Naisliittoa* (1907), minkä lisäksi hän toimi kahteen otteeseen kansanedustajana 1907B1908 ja 1916B1917.

Lucina Hagmanin kirjallinen toiminta kohdistui pääasiassa kouluun ja kasvatukseen. *Ensimmäinen koulu* (1882), *Naisten kasvatuksesta* (1888), *Kokemukseni yhteiskasvatuksesta* (1897) ja

Kasvatus rakkauteen (1900). Kaksi elämäkertaa *Fredrika Bremerin* (1886) ja *Minna Canthin IBII* (1906, 1911) kuuluvat myös hänen tuotantoonsa samoin kuin lapsuuden muistelmat *Lucina Hagman kertoo lapsuudestaan Kälviältä 1853-1865* (1936).

SYK:n perustaminen

Näkyvästi yhteiskasvatusta ajoi myös Mikael Johnsson (Soininen), joka tammikuussa 1886 *Exelsior* ja *Valvoja*-lehdissä kertoi Yhdysvalloissa saaduista hyvistä kokemuksista, ja ajatus yhteiskoulusta alkoikin saada enemmistön kannatuksen. Keräyksessä oli varoja saatu yhteensä yli 20 000 markkaa, mutta yhteiskouluajatuksen vastustajille annettiin vielä mahdollisuus ottaa avustuksensa takaisin. Koulun perustava kokous voitiin kuitenkin pitää 3. huhtikuuta 1886, ja koulu sai nimekseen Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu.

Koulun opetussuunnitelman tekeminen annettiin tuolloin kasvatustieteen tutkijana tunnetun Mikael Johnssonin (Soininen) sekä koulun ensimmäiseksi johtajaksi kutsutun Lucina Hagmanin tehtäväksi. Toukokuussa valmistunut suunnitelma tähtäsi korkeamman naissivistyksen antamiseen ja yhteiskasvatukseen niin, ettei "vanhan koulun" ulkonaisia muotoja ja työtapoja voimakkaasti muutettu. Lukusuunnitelma muistutti pääpiirteissään reaalilyseoiden käyttämää. Kreikan kieltä ei ollut ohjelmassa lainkaan, ja latina oli venäjän kanssa vaihtoehtoinen. Saksan kieli oli B äidinkielen ohessa B tarkoitettu koulun "vahvaksi" kieleksi, minkä lisäksi ranska sai verrattoman vahvan aseman. Äidinkieli, toinen kotimainen kieli, uudet kielet ja historia olivat ne keskeiset aineet, joiden avulla "nuorison kasvatusta oli perustettava aatteelliselle, ns. humanistiselle pohjalle". Vaikka esimerkiksi venäläistämistoimenpiteet toivatkin seuraavina vuosina muutoksia koulun opetussuunnitelmaan, kuitenkin sen alkuperäinen luonne säilyi seuraavinakin vuosikymmeninä.

Koulu aloitti työnsä neljän huoneen ja keittiön vaatimattomissa vuokratiloissa, jotka sijaitsivat tuolloisen Antinkatu, nykyisen Lönnrotinkatu 13:n paikalla olleessa talossa. 1888 saatiin ostetuksi tontti Yrjönkatu 24:stä, koulujen ja suurmiesten kortteliksi kutsutusta Paratiisilinnusta. Senaattori J. W. Snellman oli 1855 ostanut Sahlbergin perillisten talon ja muutti sinne perheineen. "Täällä asun minä ihan kuin maalla, tuossa on minulla sievä maaseutukirkko (= Vanha kirkko B HH) B ihan kun maalla". Snellmanin kuoltua Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu osti kyseisen tontin 1888, jolle seuraavana vuonna kohosi koulurakennus. Muutama vuosi myöhemmin rakennettiin naapuritontille kilpailijan Reaalilyseon rakennus, joka laajeni Kirkkotori 1:n ja 3:n tonteille. Ressulaisille yhteiskoulu tuli tunnetuksi Navettana. Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu muutti 1937 uusiin tiloihin Nervanderinkatu 13:een, josta koulu sittemmin muutti Etelä-Haagaan, ja Museovirasto sai käyttöönsä entisen koulun. "Navetta" purettiin ja sen tilalle valmistui 1938 Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi-Salaman rakennus.

Uusi yhteiskoulu

Nuoren yhteiskoulun alkutaival teetti paljon työtä koulun johtoon valitulle Lucina Hagmanille, joka joutui hallintotöiden lisäksi antamaan myös opetusta. Tosin 1890 koulun rehtoriksi tuli edellä mainittu Mikael Johnsson (Soininen) ja Hagman jatkoi johtajattarena, mutta koulun kasvaessa ei työmäärä suinkaan vähentynyt. Uusi koulu ei pystynyt maksamaan kilpailukykyistä palkkaa, minkä johdosta Hagmanin jo 1890-luvun alussa kerrottiin aikovan siirtyä valtion virkaan. Palkan pienuus oli maaperänä tyytymättömyydelle monessa muussakin asiassa: Mikael Johnssonin (Soininen) jälkeen valittiin 1897 rehtoriksi Robert Blomqvist vastoin Hagmanin ja

useiden opettajien ehdotusta. Kun koulun johtokunta ei 1899 suostunut Hagmanin palkankorotusesitykseen, hän päätti perustaa oman koulun.

Naisasialiikkeen kautta Lucina Hagman oli tutustunut mm. Eva Ahlströmiin ja muun yhteiskunnallisen toiminnan yhteydessä mm. professori Otto Donneriin ja senaattori Arvid Genetziin, jotka lupautuivat turvaamaan *Uudeksi yhteiskouluksi* nimetyn oppilaitoksen taloudelliset lähtökohdat. Yksityiskoulujen ei nimittäin ollut kahtena ensimmäisenä toimintavuonna mahdollista saada valtionapua. Raha-asioiden tultua kuntoon Lucina Hagman saattoi aloittaa 2.9.1899 koulunsa samassa Antinkatu 13:n rakennuksessa, jossa SYK:kin oli 13 vuotta aiemmin aloittanut. Jo saman vuoden aikana Lucina Hagman osti koululle oman talon, ja kesäkuussa 1900 koulu muutti osoitteeseen Kirkkokatu 12. Tontilla oli puutalo, jossa koulu toimi muutaman vuoden, kunnes rakentamattomalle osalle tonttia nousi 1902 tarkoituksenmukainen kivitalo.

Perustaessaan uuden koulun Lucina Hagman sai SYK:sta mukaansa eräitä etevä opettajia, ja myös seuraavina vuosina opettajakuntaan saatiin monta pätevää pedagogia. Koulu saavuttikin nopeasti vakiintuneen ja hyvämaineisen aseman, ja oppilaiden pääosa oli helsinkiläisiä virkamies- ja kauppiaskunnan jälkeläisiä. Lucina Hagman halusi nopeasti saada koulustaan ylioppilaita: näin tapahtui jo keväällä 1902, 1903 ja 1906 kunnes 1907 ensimmäiset koko koulun käyneet oppilaat valmistuivat.

Lucina Hagman oli ymmärrettävästi koulussaan keskeinen henkilö. Hän oli samalla kertaa koulun omistaja, sen johtokunnan puheenjohtaja, johtajatar ja opettaja. Perustaessaan koulunsa Lucina Hagman oli parhaassa iässään B 5.6.1903 hän täytti 50 vuotta. Vain asteittain hän sittemmin luopui laitoksestaan: 1919 opettajan, 1935 johtajattaren ja 1938 muistakin tehtävistä.

Vaikka uusi rakennus oli toiminnallisesti käyttökelpoinen, se osoittautui pian liian pieneksi lisääntyneen oppilasmäärän tarpeisiin. Rinnakkaisluokkien perustamista vaikeutti myös se, että niille myönnetty valtionapu oli pienempi kuin varsinaisille luokille. Niinpä esimerkiksi syksyllä 1919 Uuden yhteiskoulun ensimmäiselle luokalle pyrkijöistä 80:lle ei voitu antaa koulupaikkaa. Tässä tilanteessa Uuden yhteiskoulun opettaja Lisa Hagman B ymmärrettävästi Lucina Hagmanin luvalla - päätti järjestää yhteiskoulun ulkopuolelle jääneille oppikoulukursseja vastaavaa opetusta. 11.12.1919 valtioneuvosto myönsi Lisa Hagmanille toimiluvan, ja näin sai alkunsa *Yksityisluokat* -niminen koulu.

Anna-Lisa (Lisa) Hagman (1882B1950)

Lucina Hagmanilla oli kaksi veljeä Tyko (1849B1914) ja Johan (1841B1885). Tyko opiskeli filosofian kandidaatiksi ja toimi opettajana, lehtimiehenä ja kirjailijana eri paikkakunnilla. Työskennellessään Viipurissa ensin Ilmarisen ja sittemmin Wiipurin Sanomien päätoimittajana Tyko sai yhdessä soiton- ja laulunopettajana toimineen puolisonsa Amalian (os. Lindström) kanssa 29.9.1882 tyttären, joka sai nimekseen Anna-Lisa Amalia. Tytön nimeksi vakiintui Lisa, ja hän pääsi tätinsä kouluun, josta tuli ylioppilaaksi 1903. Kuunneltuaan yhden lukuvuoden ruotsinkielen ja kasvatustieteen luentoja Helsingin yliopistossa Lisa päätti siirtyä Heinolan seminaariin, josta hän valmistui kansakoulun opettajaksi 1905. Nämä opinnot riittivätkin, ja Lisa jatkoi tätinsä koulussa uskonnon, ruotsin ja kaunokirjoituksen opettajana.

Epäilemättä Lucina Hagman oli Lisalle esikuva, jonka kaltaiseksi Lisakin toivoi tulevansa. Lucina oli noussut sekä yhteiskunnallisesti että taloudellisesti merkittävään ja itsenäiseen asemaan, jollaiseen 1900-luvun alussa vain harva nainen oli pystynyt. Muutamassa vuodessa Lucinan

yhteiskoulu oli taloudellisesti vakavarainen B luopuessaan kaikesta toiminnastaan yhteiskoulussa Lucina säilytti talon kuolemaansa asti itsellään ja vuokrasi sen koulun ylläpitoa varten perustetulle kannatusyhdistykselle. Koulun oppilaiden ja heidän vanhempiansa kautta johtajattarella oli jatkuvasti yhteys Helsingin vaikuttajiin. Lucina oli asemassa, jossa hän tuli toimeen ilman Lisaakin B sen sijaan Lisa katsoi jatkuvasti *fasteria* (vaikka molemmat käyttivät suomen kieltä, Lisa yleensä kutsui Lucinaa fasteriksi) kunnioittavasti ylöspäin ja kertoi tälle omista asioistaan.

Lucinan koulun menestyminen ja oppilaiden runsaus näytti nostavan Lisankin arvostettuun asemaan. Kirkkokatu 12:ssa ja Helsingin Suomalaisen Tyttökoulun rakennuksessa Vironkatu 3:ssa alkanut Yksityisluokkien toiminta siirtyi kolmanneksi lukuvuodeksi Läntiseen Satamakatu 2 B:hen, jonka professori Ernst Ehrnrooth vuokrasi. Ilmeisesti suurelta osin Lucinan taloudellisen tuen avulla Lisa selvisi kahdesta ensimmäisestä toimintavuodesta, jolloin valtionapua ei vielä tullut. Tilanne oli toinen syksyllä 1922, jolloin koulu muutti Kirkkokatu 6:ssa sijaitsevaan taloon.

Kirkkokatu 6

Kirkkokadun tontti oli ollut jo noin vuosisadan verran asuinkäytössä. Helsingin kaupungin kiinteistökartan mukaan kaupunki oli myynyt tontin merimies Er. Joh. Ahlforsille, joka sai lainhuudon 18.2.1833. Ahlfors puolestaan myi tontin 1840 porvari Daniel Nyströmille, joka joulukuussa 1842 hankki palovakuutuksen. Näistä asiakirjoista käy ilmi, että tuolloin tontilla oli kaikkiaan seitsemän rakennusta. Vuonna 1842 oli tontin pohjoisreunaan Kirkkokadun varteen noussut puinen asuinrakennus (nykyisen koulurakennuksen paikalla), jossa oli kahdeksan huonetta kakluuneineen, keittiö helloineen ja paistinuuneineen. Lisäksi tontin itäreunalla oli sauna ja saunakamari, kaksi liiteriä, talli- ja kotieläinrakennus. Eteläisellä reunalla oli yhdessä rakennuksessa sekä ruoka-aitta että liiteri. Tontin läntisellä sivulla oli 1828 rakennettu asuinrakennus, jossa oli viisi huonetta. Nyström myi kiinteistön kuparimestari Isak Thalénille, joka puolestaan kesäkuussa 1858 Kruununhaassa raivonnan tulipalon jälkeen myi sen senaatin vahtimestari E. A. Berghemille.

Edellä mainitussa tulipalossa tuhoutuivat kaikki muut rakennukset paitsi kadun varressa ollut asuinrakennus. Kun vahtimestari Berghem huhtikuussa 1867 haki palovakuutusta, oli tontille jo noussut uusi rakennus, tontin itä- ja eteläkulmaan 1863B1864 rakennettu osin asumiseen ja osin ulkorakennukseksi tarkoitettu tiilitalo. Sen ensimmäisessä kerroksessa oli muutama asuinhuone ja niiden lisäksi huoltiloja kuten talli, liiteri ja vaunuvaja. Toisessa kerroksessa oli neljä asuinhuonetta ja kaksi keittiötä aputiloineen. Yhdessä tulipalossa säilyneen asuinrakennuksen kanssa nämä olivat ainoat 1867 palovakuutuksen kannalta merkittävät talot, joskin tontin itäisellä reunalla oli vielä pieni ulkorakennus.

Kun Berghem jälleen 1893 uusi vakuutustaan, tontin rakennusten määrä oli edelleen kasvanut. 1860-luvulla rakennetun talon jatkeeksi tontin etelä- ja länsiosaan oli 1870 noussut kaksikerroksinen tiilitalo, jonka ensimmäisessä kerroksessa oli kaksi asuinhuonetta ja keittiö aputiloineen, yhden huoneen ja keittiön asunto samoin kuin kaksi konttorihuonetta ja liiteri. Toisessa kerroksessa oli neljän huoneen ja keittiön asunto ja yksi konttorihuone. 1860-luvulla rakennetun talon itäisen osan jatkeeksi oli 1870 valmistunut tiilinen liiterirakennus, jossa oli tilaa niin vaunuille kuin puillekin. Tontin omistus siirtyi 1919 Berghemin kuolinpesältä AB Panternille, joka ensin vuokrasi ja sittemmin myi tontin kiinteistöineen Lisa Hagmanille. Syyslukukauden 1922 alkaessa Yksityisluokilla oli Kirkkokatu 6:ssa käytettävänä vanha puurakennus kadun varressa sekä U-muotoisena tontin itä-, etälä- ja länsireunoja kiertänyt

piharakennusten rivi. Lisa Hagmanin tavoitteena oli saada mahdollisimman pian puurakennuksen tilalle uusi ajanmukainen kivirakennus, mutta taloudellisia mahdollisuuksia ei tähän välittömästi ollut. Olemassa olleiden talojen tilat olivat muutettavissa luokkakäyttöön, mutta juhla- ja voimistelusalit tarvittiin kipeästi. Sen Lisa Hagman päätti rakennuttaa puurakennuksen ja tiilitalon väliin tontin itäreunan rakentamattomalle alueelle. Rakennuksen suunnittelijaksi hän sai Elsa Arokallion, joka jo oli tehnyt alustavia suunnitelmia myös puurakennuksen tilalle ajatellusta päärakennuksesta. Juhla- ja voimistelusalit rakennettiin touko- lokakuussa 1922.

Lokakuussa 1924 tuli tieto, että valtio oli myöntänyt huomattavan osan uuden päärakennuksen pystyttämiseen tarvittavasta lainasta, ja kun KOP ja Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi B nämä olivat rahoittaneet jo juhla- ja voimistelusalin B tulivat mukaan yhdessä Pohjoismaiden Yhdyspankin ja eräiden yksityisten kanssa, voitiin Elsa Arokalliota pyytää tekemään lopulliset piirustukset.

Lisa Hagmanille uudisrakennuksen pystyttäminen merkitsi toiveiden täyttymistä. Kuluneiden vuosien aikana hän oli joutunut sekä koulun perustamisen että rakennustöiden yhteydessä paperityöhön, josta hän ei lainkaan pitänyt. Näistä vaikeuksista hän kertoi Lucina Hagmanille kesäkuussa 1922: "Kaikki paperit takaisin B uusia aavistamattomia vaatimuksia ja hirmuinen määrä aivan mahdottomia." Uuden koulurakennuksen peruskivi laskettiin kuitenkin 17.4.1925. Kesän aikana Lisa Hagman seurasi tarkoin rakennustöiden edistymistä ja raportoi niistä kesälomalle matkustaneelle tädilleen. Kesäkuun 6. päivänä "juotiin harjakaisia koulussa, muutamien koulun ystävien, työnteittäjien ja 80 työmiehen kanssa. Kirkkokadulta 12 (= Lucina Hagmanin koululta - HH) oli myöskin tuttuja vieraita. Panternin toimitusjohtaja piti tylsän puheen ja Maamme laulu laulettiin lopuksi. Vieraitten puolesta kiitti eräs naispruukinkantaja - liikuttavaa!.....Kaunis savupiippu koristaa somasti kattoa. Rappaus käy jo kolmannessa kerroksessa. Työmiehet ihailevat naisarkkitehtia."

Rakennuksen kohotessa alkoi myös Lisan itsetunto lisääntyä. Heinäkuussa "lepään viitenä päivänä ja teen työtä kahtena, ja jumalparatkoon niitä, jotka eivät silloin seiso varpaillaan ja sano Ellin tavoin: kiitos, kiitos johtajatar....Parasta vaan komentaa, niin maailmakin luotiin - siitä koetan minäkin ottaa esimerkkiä". Kesän työt sujuivat hyvin: "Rakennuksella sisärappaus melkein valmis. Lattiat lasketaan sementtilaatoilla juuri. Ovet paikoillaan. Kaikki johdot valmiit. Ilmavaa ja kaunista kaikkialla, holvia ja kaaria ja muuten suoraa arkkitehtuuria. Ulkoa rapattu 2 2 kerrosta. Tänä päivänä ehkäistiin sen ijankaikkisesti arvostelukyvyyttömän työväestön lakkomeiningit, mutta viisainta oli suloinen sovinto, sillä luulen, että me työnantajat olisimme silloin puolestamme julistaneet locaoutin."

Talo valmistui muuttokuntoon 14.9.1925, ja vihkiäisjuhlaa vietettiin 12.10.1925. Vihkiäisjuhlaa seuraavan päivän Helsingin Sanomat kuvasi tilaisuutta: "Oppilaitoksen avarat, laakerein ja kukin koristellut aulat ja käytävät täytti klo kahdelta erittäin edustava yleisö." Mukana olivat mm. hallituksen edustajana opetusministeri E. N. Setälä, kouluhallituksen ylijohtaja Oskari Mantere sekä presidentinrouvat Relander ja Ståhlberg. Jumala omi linnamme -virren ja koulun uskonnonopettajan Urho Muroman alkukurukouksen jälkeen Lisa Hagman toivotti kaikki tervetulleiksi. Tilaisuutta varten Erkki Kivijärvi oli kirjoittanut sekä juhlarunon että kantaatin, jonka Yrjö Kilpinen oli säveltänyt. Jälkimmäisen esitti koulun oppilaskuoro, solo-osuudet Eini Stenfeld ja Eino Rautavaara. Lehtiarvion mukaan kantaatti oli "mieliä kohottava, omaperäinen sävellys, kauniisti esitettyä herätti yleisössä hartaan tunnelman". Kun vielä edellä mainittu koulun toinen johtaja Pekka Kijanen oli pitänyt "pedagogisen juhlaesitelmän", Lisa Hagman saattoikin ottaa vastaan kutsuvieraiden onnentoivotukset.

Elsa Arokallio (1892B1982)

Naisarkkitehti oli 1925 harvinainen näky rakennustyömaalla. Elsa Arokallio syntyi Kurkijoella, jossa hänen isänsä Gustav (äiti Elisabeth os. Parviainen) Arokallio toimi kirkkoherrana. Gustav Arokallio oli kiinnostunut myös yhteiskunnallisista asioista ja tunsu Lucina Hagmanin sekä eduskuntatyön että kouluasioiden kautta. Ilmeisesti näiden yhteyksien vuoksi Gustav Arokallio laittoi tyttärensä Uuteen yhteiskouluun, josta Elsa kirjoitti ylioppilaaksi 1910. Opinnot Teknillisessä korkeakoulussa johtivat arkkitehdin tutkintoon 1919. Ensimmäiset naisarkkitehdit olivat valmistuneet jo vuosisadan vaihteessa, mutta vasta Elsa Arokallion sukupolvi muodosti kiinteän ryhmän, johon kuuluivat hänen lisäkseen mm. Elsi Borg ja Martta Martikainen-Ypyä. Alkuvaiheessa ryhmän töitä leimasi usklassisismi, josta siirryttiin kohti funktionalismia.

Valmistuttuaan Elsa Arokallio työskenteli ensin puutarha-arkkitehtinä Schalinin toimistossa sekä teki vanhojen kartanoiden ja niitä ympäröivien puutarhojen mittauksia. Elsa ja hänen nuoret naisarkkitehtiyöstävänsä tekivät Kordelinin säätiolta saaman apurahan turvin matkan Raja-Karjalaan, jolloin mm. mitattiin Bomban talo. Puolisonsa arkkitehti Erkki Väänäsen kuoltua neljän avioliittovuoden jälkeen Arokallio hoiti yhdessä perustettua toimistoa Helsingissä. Lisa Hagmanin ei siis ollut vaikea löytää koulurakennukselleen suunnittelijaa.

Omaa arkkitehtitoimistoa varmemman toimeentulon tarjosi puolustusministeriö, jonka arkkitehtina Elsa Arokallio piirsi mm. Kauhavan kasarmirakennukset (1933) ja esikuntarakennuksen rannikkotyökistölle Lahdenpohjaan (1933). 1930-luvulta on myös Simpeleen kirkko yhdessä Elsi Borgin kanssa sekä Porin Suomalainen yhteislyseo. Vuonna 1940 Elsa Arokallio siirtyi Viipurin kaupungin rakennustoimistoon, jossa hän teki yhteistyötä ennen kaikkea Martta Martikainen-Ypyän kanssa. Sodan jälkeen Elsa Arokallio matkusti 1940- ja 1950-luvulla paljon mm. Marokossa, mutta työskenteli myös kotimaassa esimerkiksi Lahdessa arkkitehti Könösen kanssa. Tältä ajalta ovat Lahden omakotityyppitalot (1950), Johanna-koti Lahdessa (1953). Rakennushallituksessa Elsa Arokallio työskenteli 1953B1959 mm. Kokkolaan, Pietarsaareen, Tampereelle ja Varkauteen rakennettujen koulujen parissa.

Elsa Arokallio kiinnitti alusta lähtien huomion myös piirtämiensä talojen sisustukseen. Hänen suunnittelemansa huonekalut saivat ensimmäisen palkinnon Huonekalu Oy:n kilpailussa 1930. Toinen palkinto tuli Stockmann Oy:n järjestämässä kilpailussa sekä Käsityön Ystävien kilpailussa. Huonekalujen suunnittelussa Elsa Arokallio teki yhteistyötä tekstiilitaitelija Maija Kansasen kanssa. Sisustussuunnitelmia Elsa Arokallio teki mm. Japanin suurlähetystöön sekä edellä mainittuun Johanna-kotiin.

Uusklassismin henkeä

Maunu Häyrynen toteaa Arokallion suunnittelema Kerkkokatu 6:n koulusta, että

[...] juhlasalisiipi liittyy paljon luontevammin vanhaan piharakennukseen kuin päärakennuksen rapattuun ja vihreäksi maalattuun, pilasterein ja kerroslistoin jäsenneltyyn pihajulkisivuun. Päärakennuksessa on käytetty uusklassisistista muotokieltä. Sen katujulkisivussa on pyritty symmetriaan ja sitä reunustavat koko korkeudelta vasemmalla portaikon ja oikealla sivukäytävien päätehuoneiden ikkunat. Pystysuunnassa julkisivua jäsentävät pilasterit ja liseeninauhat, vaakatasossa yksi kerroslista. Koristelussa on keskitytty portaaliin sekä pohjakerroksen ikkunoihin medaljonkeineen. Lisäksi on pari irrallista kampasimpukkaa. ... Julkisivut pyrittiin tuolloin sovittamaan ennen kaikkea ympäröiviin rakennuksiin, ja voidaan sanoa, että Kerkkokatu 6:n koulu sulautuu hyvin Kruunuhaan etupäässä historistiseen arkkitehtuuriin. Rakennuksen

ehkä mielenkiintoisimpia osia ovat aula ja toinen kerros. Varsinkin aulassa tilaa on käsitelty vapaasti ja yksityiskohtia käytetty rohkeasti: epäsäännöllisyys, eritasoratkaisut ja portaikon alkupään panelointi ja sen takorautakaide ovat suorastaan epäklassisistisia piirteitä. Ne luovat koulun tunnelmaan tiettyä kodikkuutta.

Oman ajan arvion uudesta koulurakennuksesta voi lukea esimerkiksi 11.10.1925 ilmestyneestä Uudesta Suomesta:

Kaikki koulun luokkahuoneet ovat etelän puolella, joten ne ovat valoisat ja aurinkoiset. Seinät ovat uudenaikaista menetelmää käyttäen maalatut kalkkivärillä, joka jokaisessa eri luokassa on eri väri- ja vahteinen. Kaikkialla on runsaasti reliefejä ja maalauksia, jotka luonnollisesti vaikuttavat sen, että kylmän virallinen leima on hävinnyt ja koulun suojat vaikuttavat kodikkailta ja viihtyisiltä.

Vuosisadan alun terveyst- ja hygieni-ajattelun mukaisesti kouluun pyrittiin saamaan sivikäytäväjärjestelmällä ja suhteellisen suurilla ikkunapinta-aloilla mahdollisimman paljon luonnonvaloa sekä ilman vaihtuvuutta. "Moderneja" ratkaisuja olivat myös teräsbetoniset välipohjat, keskuslämmitys, ruokahissi ja kattoikkunoiden valaisema piirustusluokka ylimmässä kerroksessa. Tontille jäi laaja piha, jonka länsilaidalta purettiin pois piharakennus. Tilan tuntua lisäsi vielä Mariankadun puoleisella tontinosuudella sijaitsevan koulun piha. Kuitenkin koulun päärakennus eristi pohjoispuolisen kadun liikenteestä.

Maailmanmiehen reliefit

Kirkkokatu 6:n kouluun kuuluvat olennaisena osana *Emil Cedercreutzin* (1879-1949) reliefit, joiden sijoittaminen rakennukseen alkoi jo rakennusvaiheessa ja jatkui aina vuoteen 1929 asti. Lisa Hagman ja Emil Cedercreutz sopivat reliefien sijoittamisesta ohi arkkitehdin, ja Elsa Arokallion tiedetään jälkikäteen valittaneen koulunsa näyttävän "rokotetulta" - puhdas ja vaaleasävyinen klassisistinen interiööritunnelma oli kärsinyt. Asiaa pahensi hänen mielestään vielä se, että reliefejä ei ole sijoitettu ensisijaisesti sisätila-arkkitehtuuria mukaillen, vaan sopiviksi katsotuille tyhjille seinäpinnoille.

Reliefien tausta on kahtalainen. Ensinnäkin Lisa Hagman tunsi Emil Cedercreutzin henkilökohtaisesti B ystävyiden kerrotaan alkaneen, kun hevosaiheistaan tunnettu taiteilija oli saanut pitää hevosiaan Hagmanin omistamassa tallissa. Cedercreutz oli Yksityisluokkien johtokunnan jäsen ja takasi koulua varten otettuja lainoja. Lisa Hagmanille tuttavuus tuntuu myös henkilökohtaisesti olleen tärkeä, sillä Lucina Hagmanille kirjoitetuissa kirjeissä voidaan Lisän havaita seuranneen tarkoin avioliiton ulkopuolella säilyneen Cedercreutzin elämää. Esimerkiksi 11.6.1926 Lisa kirjoitti: "C-tzin kanssa fiirasin koko toissa illan ja oli oikein hauskaa." Päiväämättömän kirjeen mukaan "Emil oli viime maanantaina kaupungissa. Olimme yhdessä. Hän voi hyvin. Hän toi taideteoksia uuteen kotini. Olimme operetissa." Kesäkuussa 1929 Lisa taas tiesi kertoa, että "Emil on Harjavallassa, mutta tulee pariksi päiväksi nyt tänne." Toisaalta Cedercreutzin reliefien sijoittamisella kouluun oli yleisempikin lähtökohta. Suomeen oli nimittäin 1900-luvun alussa tullut Hans Ruinin välittämä taidepedagoginen suunta, jonka periaatteille pohjautui Venny Soldan-Brofeldtin johdolla 1906 perustettu Taidetta kouluihin - yhdistys. Tavoitteena oli taidekasvatuksen avulla luoda uusi sukupolvi, joka oppisi "näkemään oikein". Koska lasten havaitsemisen oletettiin olevan välitöntä ja tunnepohjaista B kuten luonnonkansojen B taideteosten tunnesisällön tuli olla välittömästi lapsen saavutettavissa ja rikastuttaa hänen mielikuvitustaan. Tähän tarkoitukseen olivat parhaita alkuperäisteokset, jollaisia Cedercreutzkin Lisa Hagmanin kouluun teki.

Maunu Häyrysen mukaan "reliefikoristeluun pätee sama luonnehdinta kuin Cedercreutzin koko tuotantoon: laajaa ja epätasaista". Kaikkia Kirkkokatu 6:n kouluun sijoitettuja reliefejä taiteilija ei suinkaan suunnitellut alkujaan sinne, vaan varhaisimmat työt ovat vuosisadan alussa Italiaan suuntautuneelta matkalta, osa taas muihin kohteisiin kuten Jusélius-mausoleumiin. Kirkkokadulla on useita kopioita mm. Harjavallan Cedercreutz-museon tai Porin Cygnaeus-koulun töistä.

Alkujaan Kirkkokadun koulussa oli yhteensä 77 Cedercreutzin reliefiä, mutta osa näistä on viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä siirretty taiteilijan elämäntyöstä kertovaan museoon. Kaikki työt ovat kipsisiä. Aiheet ulottuvat Raamatun kertomuksista eläinten kautta symbolis-allegorisiin teemoihin. Merkittävimpiä ovat ehkä pääsisäänkäynnin Rikkouden ja Maineen allegoriaenkelit. Cedercreutzin monumentaaliteoksista tutut hevos-, kyntäjä- ja äestäjäaiheet ovat esillä mm. Italian-kauden Noi due -kyntöparissa. Porrastasanteella on suurikokoinen Perhe. Vaikka reliefejä ei sijoitettukaan yhteistyössä arkkitehdin kanssa, ne muodostavat yhdessä koulurakennuksen kanssa ainutlaatuisen kokonaisuuden 1920-luvun kasvatuksellisista ja esteettisistä ideoista.

Lisa Hagmanin konkurssin yhteydessä Emil Cedercreutzkin joutui myymään omaisuuttaan voidakseen vastata koulua varten otetuista sitoumuksista. Myöhemmin Lisa Hagman kirjoitti Cedercreutzille: "Sydämeni verta vuotaa, kun ajattelen kouluamme, kotiani. Niidenhän piti pysyä Sinun museonasi. Nehän uhkuivat työtäsi. [...] Raskainta kaikesta on kuitenkin, ettei ystävyysuhde kestänyt tulikoetta."

Yksityisluokista tyttöluokiksi

Lucina Hagmanin esimerkin tavoin Lisa Hagman otti B toimittuaan pari vuotta yksin koulunsa johdossa B opetustyötä johtamaan rinnalleen miespuolisen opettajan. Johtokuntaa Lisa Hagman ei katsonut tarpeelliseksi ennen kuin uuden koulutalon rakentamisen jälkeen 1926. Lisa Hagman toimi itse puheenjohtajana johtokunnassa, jonka jäseniä olivat johtaja A. W. Bolander, vapaaherra Emil Cedercreutz, varatuomari Einar Rotkirch, senaattori Onni Talas ja rouva Tyyne Wuorenjuuri. Lisäksi johtokuntaan kuului edellä mainittu koulun miesjohtaja.

Uuden koulutalon myötä Lisa Hagman saattoi toteuttaa suunnitelmansa valmistavasta koulusta. Perustettiinpa koulun yhteyteen 1926 lastentarhakin, mutta 1929 se jouduttiin kannattamattomana lopettamaan. Valmistavassa koulussa annettiin kolmen vuoden aikana kansakoulun oppimäärää vastaavat tiedot, ja tämän jälkeen oppilaat saattoivat siirtyä Yksityisluokkien puolelle tavoitteena ylioppilastutkinto.

Yksityiset oppikoulut eivät Suomessa yleensä pystyneet kasvattamaan merkittäviä pääomia, ja tämä oli tilanne myös Yksityisluokkien osalta. Kun 1920- ja 1930-luvun vaihteen talouspula tuli Suomeen, olivat koulut hyvin erilaisessa asemassa. Aiemmin rakennuksensa saaneet koulut saattoivat olla täysin velattomia, kun taas Yksityisluokkien tapaiset koulut joutuivat hyvin vaikeaan tilanteeseen. KOP:n pääjohtajan J. K. Paasikiven johdolla toiminut valtion menojen supistamislautakunta karsi myös opetusministeriön menoja, jolloin 1932 leikattiin yksityiskouluille annettavaa valtionapua. Kouluhallituksessa laskettiin, että tämän seurauksena 15 koulun tulevaisuus oli taloudellisten syiden vuoksi uhattuna. Lisa Hagmanin kohdalla tilanne johti konkurssiin keväällä 1933.

Jo muutamat vuodet ennen konkurssia olivat Lisa Hagmanille vaikeita, mutta vuokralaiseksi otetun Koelyseon muutto toisiin tiloihin vähensi tuloja entisestään. Kysymys ei kuitenkaan ollut

vain taloudenhoidosta, vaan siihen liittyi Lisa Hagmanin käsitys niin opettajatovereiden kuin kouluviranomaistenkin häneen kohdistuvasta painostuksesta. Vielä elokuussa 1932 Lisa kirjoitti Lucina Hagmanille saaneensa asiansa järjestettyä ja voitansa aiheuttaa vaikeuksia niille, jotka olivat toimineet hänen selkensä takana. Seuraava talvi oli kuitenkin entistä vaikeampi, ja lainaa oli otettava lisää "krediittikerros kerrokselta".

Lisa Hagman joutui kokemaan valtavan järkytyksen, kun samanaikaisesti konkurssin kanssa Yksityisluokkien opettajat perustivat B koulunsa tulevaisuuden turvatakseen B kannatusyhdistyksen ilman häntä. Paitsi omaisuutensa Lisa Hagman oli menettänyt koulunsaakin. Toukokuun 11. päivänä hän oli neuvottelemassa koulunsa asioista kouluhallituksessa, jossa ehdotettiin, että Lisa Hagman luovuttaisi 11.12.1919 valtioneuvoston myöntämät kouluoikeudet perustetulle kannatusyhdistykselle. Vastauskirjeessään Lisa Hagman totesi, ettei hän voinut suostua tähän, sillä "oikeudet ovat minulle liian kalliit, jotta voitaisiin vaatia minun luopuvan niistä ilman muuta." Koska hän oli luovuttanut koko omaisuutensa konkurssipesään, myös kouluoikeuksien luovuttaminen oli pesän hoitajien asia.

Omasta puolestaan Lisa Hagman ehdotti, että vt. johtajana lukuvuoden 1932B1933 toiminut Otto Kaimio jatkaisi tehtävässään seuraavan lukuvuoden ja yhdessä konkurssihallinnon kanssa vastaisi koulun taloudesta. Koulu jatkaisi entisellä nimellään ja hänelle myönnettyjen oikeuksien pohjalta. Vuoden 1934 kevätlukukaudella ratkaistaisiin, voisiko Lisa Hagman jatkaa työtään koulun johdossa. Kouluhallituksen mielestä Lisa Hagman oli kuitenkin laiminlyönyt niin monia koulun toiminnan kannalta tärkeitä tehtäviä, ettei se voinut suostua Lisa Hagmanin ehdotukseen. Toukokuun lopussa 1933 kannatusyhdistys sai luvan jatkaa koulua Helsingin V Yhteiskoulu -nimisenä, ja valtio lunasti koulutalon sekä vuokrasi sen kannatusyhdistykselle.

Lisa Hagman oli syrjäytetty koulustaan eikä hän halunnut jatkaa opettajanuraansa muuallakaan. Loppuajan elämästään 1950 tapahtuneeseen kuolemaansa asti hän vietti osin Ranskassa, josta hän kirjoitti jatkuvasti Lucina Hagmanille. "Voi jos aika olisi kuin 1932, jos saisin ottaa uudestaan vuoden -33!"

Helsingin V Yhteiskoulu jatkoi Kirkkokadulla vuoteen 1936 asti, jolloin valtio ilmoitti, ettei se jatkaisi vuokrasopimusta. Kannatusyhdistys rakennutti uuden talon Apollonkadulle, jonka mukaisesti koulu 1958 sai Apollon Yhteiskoulun nimen ja toimii nykyisin Malminkartanossa. Kirkkokatu 6:een muutti 27.11.1906 perustettu Helsingin tyttölukio. Koulu oli aloittanut Helsingin suomalaiset yliopistoon johtavat tyttökoulun jatkoluokat -nimisenä, kunnes 1927 nimi muutettiin käyttökelpoisemmaksi. Se oli toiminut ensin NMKY:ltä vuokratuissa tiloissa Vuorikatu 17:ssä, kunnes se pääsi Helsingin koelyseon entisiin tiloihin Vuorikatu 22:een.

Tyttölukion vuosikertomuksen mukaan

... kesäkuun alussa 1936 koulu muutti omaan taloonsa Kirkkokatu 6:ssa. Vaikkakin tuntui haikealta lähteä Kaisaniemen kauniin puiston liepeiltä, iloitsimme vilpittömästi omasta, avarasta koulutalosta. Koko kesän olivat korjaustyöt käynnissä Kirkkokadun koulutalossa, jonka kunnostamiseen oli myönnetty Smk. 124.000,- Kun syksyllä sitten ensimmäistä kertaa kokoontuimme aloittamaan täällä uutta lukuvuotta, olimme tyytyväisiä ja iloisia. Olihan iloon syytäkin. Meillä oli yhteinen juhla- ja voimistelusal, jonne koko koulu voi kokoontua. Tyttöjen ei tarvitse juosta välitunnilla halki kaupungin voimistelutunnille toiseen taloon, sillä meillä on nyt voimistelusal. Samoin olemme saaneet tarkoituksenmukaisen piirustussalin, avaran kirjastohuoneen, jopa aamiaishuoneenkin, jossa tytöt syövät puuronsa ja eväänsä. Luokkahuoneet ovat iloisia ja aurinkoisia, joka kerroksessa on hauska aula. Ja kaikkialla, niin luokkahuoneissa kuin auloissa, ilahduttavat monet taideteokset silmiämme. Täällä on aurinkoa, täällä on avaraa ja onneksi on säilynyt kodikkaan intiimisyden tuntu.

Tyttölukion muutettua pois Kirkkokatu 6:n koulutalo tuli 1973 Helsingin yliopiston käyttöön. Rakennushallitus antoi huhtikuussa 1975 arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkisen tehtäväksi kyseisen korttelia koskevan käyttötutkimuksen, jossa oli vaihtoehtoina koulun säilyttäminen ja sen purku virastorakennuksen tieltä. Vuonna 1976 kaupunki päätti säilyttää talon.

Pöllölästä Tieteiden taloon

1880-luvun aikana oli erityisesti Suomen Tiedeseuran mutta myös muiden Helsingissä toimineiden tieteellisten seurojen piirissä ryhdytty puuhaamaan omia toimitiloja. Kyse oli paitsi akuutista tilatarpeesta myös toimintaedellytysten turvaamisesta erityisesti 1890-luvun aikana voimistuneiden venäläistämisyhtymien ristipaineessa. Yliopisto saatettiin venäläistää, jolloin rekisteröityinä yhdistyksinä toimineet tieteelliset seurat saattoivat osoittautua korvaamattoman tärkeiksi maan tiedeyhteisölle. 16.1.1891 Helsingissä toimineita 12 seuraa edustaneet kenraali F. Neovius, valtioneuvos L. Lindelöf, kanslianeuvos C. G. Estlander sekä professorit Otto Donner ja E. G. Palmén esittivät Helsingin kaupunginvaltuutetuille tontin luovuttamista tieteellisten seurojen taloa varten perustellen ehdotusta nimenomaan sillä, että näiden yhdistysten toiminnassa oli kyse pyrkimyksistä, jotka voimakkaammin kuin mikään muu yhdisti Suomen kansan "muuhun sivistyneeseen Eurooppaan".

Kaupunki suhtautui ajatukseen myönteisesti, mutta monien koulujen tonttitarpeet saivat valtuutetut pohtimaan sitä, olisiko esitetty Kasarmikatu 24:n tontti sittenkin annettava reaalityöskölylle. Kun lyseolle 1896 rakennettiin edellä mainitun Helsingin Suomalaisen Yhteiskoulun viereen rakennus, oli Kasarmikadun tontti luovutettavissa tieteellisille seuroille. Niiden käyttöön valmistui 1899 rakennus, *Pöllölä*, jonka hoitokunnaksi ja tieteellisten seurojen yhteisiä asioita hoitamaan perustettiin Tieteellisten seurain valtuuskunta. Rakennus suunniteltiin niin, että 1.298 neliömetrin taloa voitiin tarvittaessa molemmilta sivuilta laajentaa.

Seurojen tilatarve lisääntyikin seuraavina vuosikymmeninä. Kasarmikadun rakennusta ei kuitenkaan tarvinnut laajentaa, sillä nykyisen eduskuntatalon valmistuttua Säätötalosta voitiin antaa tieteellisten seurojen käyttöön 1.8.1931 lähtien. Tiloja tieteellisille seuroille tuli nyt enemmän kuin kaksinkertainen määrä. Kasarmikadulle puolestaan muutti ensin Helsingin yliopiston voimistelulaitos ja myöhemmin Rakennustaiteen museo.

Tieteellisten seurojen kirjastojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä toimineen Säätötalotyöryhmän mietinnön pohjalta syntyi 28.6.1978 valtioneuvoston päätös Säätötalon käytön uudelleenjärjestelystä. Tieteelliset kirjastot luovutettiin pääosin Helsingin yliopiston kirjastolle. Valtioneuvoston päätös merkitsi Säätötalosta siirtämistä valtioneuvoston kanslian hallintaan. Säätötalosta aiottiin kunnostaa "valtion keskushallintoa palveleva talo, jossa voidaan järjestää valtion kokous- ja edustustilaisuuksia, kansainvälisiin kongresseihin ja kokouksiin liittyviä tilaisuuksia ja tieteellisten seurojen kokouksia sekä tiede- ja taidepoliittisia tilaisuuksia." Valtioneuvoston kanslian tuli osoittaa tieteellisten seurojen kokous- ja toimistotiloiksi Säätötalosta ensimmäisestä kerroksesta huoneet 1B7 sekä vastaavat tilat pohjakerroksesta, minkä lisäksi tieteellisillä seuroilla oli oikeus käyttää myös talon muita kokoustiloja. Valtioneuvoston päätöksessä todettiin lisäksi, että mikäli näitä tiloja ei voitu säilyttää tieteellisten seurojen käytössä, "osoittaa valtio seuroille vastaavat tilat muualta".

Tieteellisten seurojen kirjaston muutettua osa Säätötalosta tyhjäksi 1979. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt vastaavaa lisäystä tieteellisten seurojen toimisto- ja kokoustiloissa, sillä valtioneuvoston kanslia päätti sijoittaa Säätötaloon mm. ritarikuntien kanslian, KHO:n arkistoa

sekä Kriittisen korkeakoulun toimintoja. Esimerkiksi valtioneuvoston päätöksessä tieteellisille seuroille osoitetut kaikki huoneet eivät suinkaan tulleet niiden käyttöön, joskin korvaavia tiloja saatiin talon toisesta kerroksesta. Vaikka peruskorjaus siirtyikin vuodesta toiseen, Säätytalo toimi kuitenkin keskeisenä tieteellisten seurojen toimisto- ja kokoustilana aina 1980-luvun lopulle.

ETY-kokouksen suunnittelun myötä Säätytalon käyttö tuli uudelleen harkittavaksi. Säätytalon peruskorjaukseenkin löytyi tämän kokouksen varjolla rahaa, joskin kokouksen järjestäjät itsekin lopulta havaitsivat, ettei Säätytalo riitä heidän tarpeisiinsa. Peruskorjauksen alkaessa tieteellisille seuroille tuli kiire järjestää korvaavat tilat toimistoilleen, jotka saatiinkin sijoitetuiksi Mariankatu 5:een, 7:ään ja 8:aan. Yleisötilaisuudet siirrettiin peruskorjauksen ajaksi paljolti Helsingin yliopiston saleihin.

Säätytalon peruskorjauksen edetessä alkoi yhä useammin kuulua kannanottoja, etteivät tieteelliset seurat sopisikaan enää entistä ehompaan ja tiukempia turvatoimia edellyttävään Säätytalon. Monivaiheisten neuvottelujen jälkeen valtioneuvosto teki kuitenkin kesällä 1991 Säätytalon käytöstä periaatepäätöksen, jonka mukaan taloa käytetään ensisijaisesti valtioneuvoston ja valtion muun keskushallinnon kokous- ja edustustilaisuuksiin. "Talon ensisijaisena valtion keskushallinnon ulkopuolisena käyttäjänä ovat tieteelliset seurat." Vuoden 1978 päätöksessä mainittuja huoneita ensimmäisessä kerroksessa ja pohjakerroksessa ei valtioneuvosto tieteellisille seuroille enää luovuttanut, mutta päätti niiden korvaukseksi osoittaa Kirkkokatu 6:n koulun. Koulukiinteistössä päätettiin tehdä seurojen toiminnan pohjalta suunniteltava peruskorjaus, jonka valmistelu "aloitetaan viipymättä". Työ Lisan koulun muuttamiseksi Tieteiden taloksi saattoi alkaa.

Dosentti Hannu Heikkilä on Tieteellisten seurain valtuuskunnan toiminnanjohtaja.